

ОРГАНИЗАЦИЯ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ПОЖАРНА БЕЗОПАСНОСТ И ЗАЩИТА НА НАСЕЛЕНИЕТО НА СПАСИТЕЛНИЯ БОРД НА ЕСТОНИЯ

инж. Мартин ИВАНОВ,
инспектор в сектор "Пожарогасителна и спасителна дейност",
Седма районна служба "Пожарна безопасност и защита на населението,
СДПБЗН, ГДПБЗН, МВР

Eng. Martin IVANOV
Inspector in "Fire and rescue activities"
Seventh Regional Service "Fire Safety and Protection of Population,
SDFSPP, CDFSPP, MI

Резюме: Материалите за настоящия доклад са събрани след проведен тримесечен стаж в Департамента за науки за сигурност, спешно реагиране и управление при кризи към Естонската академия на науките за сигурност в град Талин по европейска програма „Еразъм” по времето, когато бях курсант във ф-т „Пожарна безопасност и защита на населението” на Академията на МВР. Стажът, определен от двете академии - Естонската академия на науките за сигурност, Талин, Естония и Академия на МВР, София, България включваше 24-часови дежурства в Централната Талинска противопожарна служба за периода март, април и май 2013 г.

Ключови думи: тенденции, фактори, организация, Спасителен борд на Естония.

Summary: The materials for this report were collected after a three-month internship in the Department of Security Science, Emergency Response and Crisis Management at the Estonian Academy of Security Sciences in Tallinn on European program "Erasmus" at the time when I was a student at the Faculty "Fire Safety and Population Protection" of the Academy of the MI. The internship set by both academies – Estonian Academy of Security Sciences, Tallinn, Estonia and the Academy of the Ministry of Interior, Sofia, Bulgaria, included 24-hour shifts in the Central Tallinn Fire Department during March, April and May 2013

Keywords: trends, factors, organization, Rescue Board of Estonia.

Естония е една от малкото държави в света с ефективно електронно правителство. Електронното правителство, наричано още е-правителство или електронно управление, е термин, който обобщава употребата на *информационни и комуникационни технологии* от *правителството* при общуване и предоставяне на услуги на гражданите. Основна цел на е-правителството е подобряване на ефективността на работа и *качеството* на услугите, предоставяни от *изпълнителната, съдебната и законодателната* власт. Като член на Европейския съюз Естония се смята за страна с висок стандарт на живот от Световната банка^[1,2].

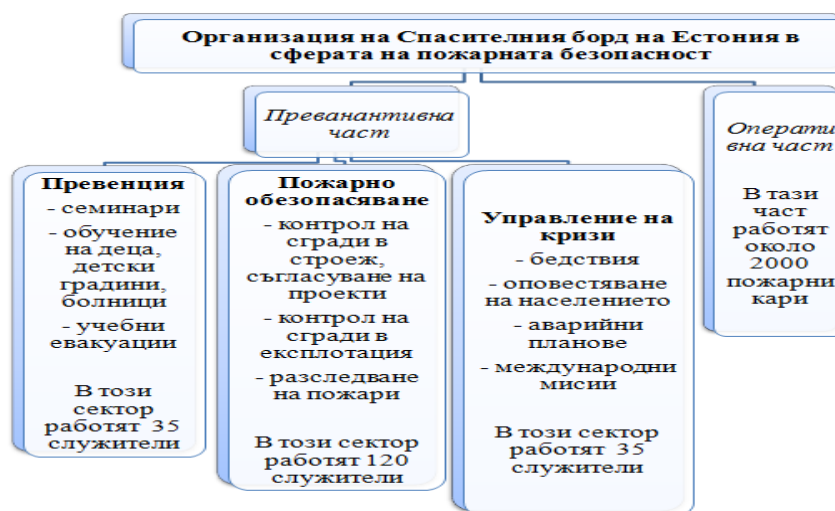
Целта на това научно-приложно изследване е да се анализират и разкрият тенденции и фактори, детерминиращи организацията на Спасителния борд на Естония,

който да бъде основа за усъвършенстване на българския модел в сферата на пожарната безопасност. Данните са изградени и на базата на обобщения на естонските учени, ръководни служители, експерти, курсанти и граждани.

Спасителният борд на Естония е автономна държавна институция под юрисдикцията на Министерството на вътрешните работи ^[3]. Спасителният борд на Естония е отговорен за ликвидирането на пожари, аварии и кризисни ситуации на територията на Естония. Като цяло противопожарните служби са организирани на областно равнище и Спасителният борд на Естония има чисто административни задължения, но има и някои оперативни звена директно под контрола му. Спасителният борд на Естония извършва обезвреждане на експлозиви на територията на Естония, който център е получил финансиране от Държавния департамент на САЩ. Естонските екипи за обезвреждане на бомби и невзривени боеприпаси са изпращани при нужда в Афганистан, Грузия, Южна Осетия.

Основните сфери на дейност за Спасителния борд на Естония са:

- Пожарогасителни и спасителни дейности;
- Превенция;
- Пожарно обезопасяване;
- Управление на кризи;
- Обезвреждане на бомби и боеприпаси;
- Приемане на спешни повиквания на тел.112. ^[4]

Фиг.1. Организация на Спасителния борд на Естония в сферата на пожарната безопасност и защитата на населението

Основни функции, задачи, дейности и организационна структура на Спасителния борд на Естония

1. Отговорност

На национално равнище Министерството на вътрешните работи носи цялата отговорност за координиране на дейността за защита на гражданите в Естония. Като държавна институция под юрисдикцията на Министерството на вътрешните работи Спасителният борд на Естония има водеща роля в планирането на готовността за извънредни ситуации и при оперативното управление на четирите регионални центрове

(Северен, Западен, Южен и Източен). Естонският спасителен борд е отговорен за разработването и прилагането на национални спасителни планове.

Спасителният борд на Естония представлява Естония в двустранни и многостранни преговори по отношение на гражданската защита и си сътрудничи успешно със системите за управление на извънредните ситуации на ООН, ЕС, НАТО [3].

Табл.1. Общи данни за Спасителния борд на Естония

	2007 година	2012 година
Пожарни служби	98	72
Професионални пожарникари	1754	1735
Пострадали хора	132	73
Общ брой пожари	10400	6300
Пожари в сгради	2014	1156

Намаляването на броя на пожарите, броя на загиналите и ранените е в резултат на въвеждането на сектора „Превенция”.

Основните дейности на Спасителния борд на Естония са:

- Разработване на планове за извънредни ситуации при големи аварии и премахване на преките последици от тях;
- Планиране и развитие на комуникационни и информационни системи за гасене на пожари и спасяване при аварийни ситуации;
- Ръководство и координация, когато е необходимо - при потушаване на пожар и спасителни операции в случай на големи аварии;
- Надзор на пожарната безопасност;
- Наблюдение и контрол на оперативната готовност на пожарните служби;
- Изготвяне на законодателство в областта на пожарната безопасност;
- Формулиране на общи принципи и правила за възлагане на обществени поръчки на противопожарно и спасително оборудване.

2. Нормативни актове, регламентиращи дейността на Спасителния борд на Естония

2.1. На национално ниво^[5]

Основните актове, регламентиращи дейността на Спасителния борд на Естония, се съдържат в:

- Päästeseadus* – Закон за пожарната безопасност и спасяване от 1994 г., който урежда цялостната организации както на пожарогасителните и спасителни операции, така и в областта на превантивната дейност;
- Erakorralise seisukorra seadus* – Закон за защита при бедствия от 2009 г., предвиждащ необходимите мерки, които трябва да бъдат предприети в случаите на природни бедствия или катастрофи, както и предотвратяването и разпространението на инфекциозни болести;
- Правилник за прилагане на Закон за защита при бедствия;
- Правилник за обучение при управление на кризи, 2009 г.;

- Правилник за участие в международни спасителни операции, 2009 г., който урежда формирането на екипи, които да участват в спасителната операция извън територията на Естония по силата на международните споразумения.

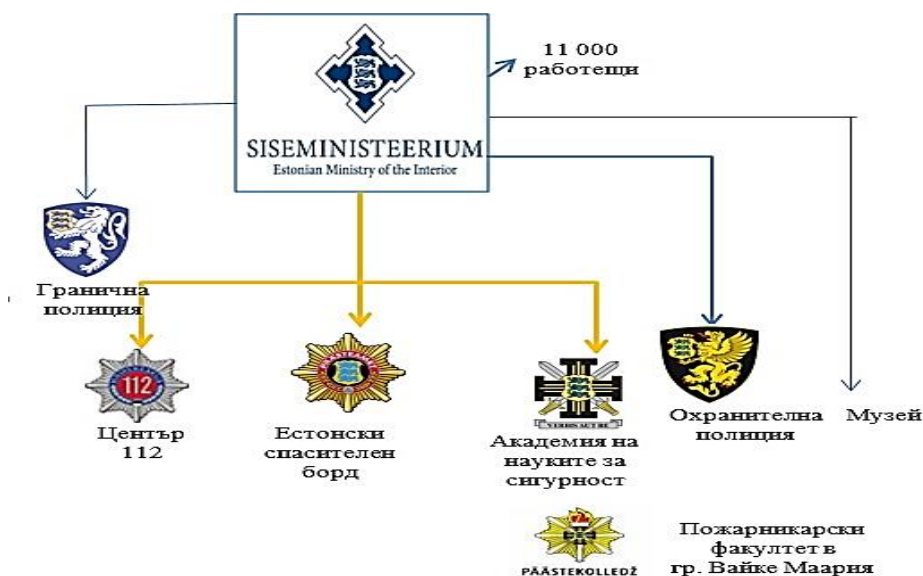
В сферата на пожарната безопасност и спасяването се прилагат частично и няколко други актове:

- Закон за здравеопазването;
- Закон за Гранична гвардия;
- Закона за полицията и др.

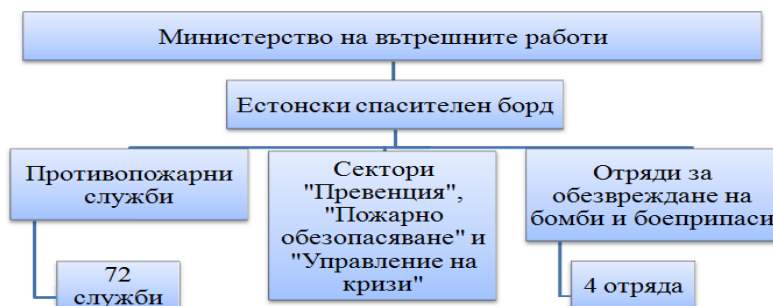
2.2.На международно ниво^[6]

Международна намеса се урежда от двустранни споразумения със съседните страни. Споразумения за двустранно сътрудничество в областта на пожарната безопасност и спасяването Естония има с Финландия, Швеция, Латвия и Германия.

3.Организационна структура на Спасителния борд на Естония

Фиг.2. Знаци на структурите на Министерството на вътрешните работи на Естония

Фиг.3. Структура на Министерството на вътрешните работи на Естония

Фиг.4. Структурна схема на Спасителния борд на Естония

4. Данни за броя на противопожарната техника на Спасителния борд на Естония^[7]

Пожарни автомобили и контейнери:

- Нови пожарни автомобили – 82 бр.;
- Автостълби и автоподемници - 5 бр.;
- Дежурни леки автомобили - 16 бр.;
- Автомобили за превозване на контейнери - 11 бр.;
- Вагони – автоцистерни - 5 бр.;
- Контейнери - 115 бр.

Организация на оперативната дейност на Спасителния борд на Естония

1. Основни направления в оперативната област:

- Основни спасителни дейности – извършване на долекарска помощ;
- Извършване на спасителни дейности на височина;
- Извършване на основни огнегасителни дейности;
- Управление и контрол на аварийни ситуации;
- Транспортиране на специални контейнери с оборудване;
- Изготвяне на базов пункт при голяма кризисна ситуация;
- Неутрализиране на химически вещества;
- Действия по деконтаминация;
- Действия при морски петролни разливи чрез бонови заграждения;
- Спасяване на животни;
- Гасене на горски пожари;
- Гасене на пожари в производствени сгради;
- Оказване на помощ при наводнения;
- Водно спасяване;
- Височинно спасяване с помощта на въжени спасителни устройства;

- Обезопасяване на разрушени сгради.

Тъй като дейностите, описани в горните точки в голяма степен се припокриват с дейностите, извършвани в Дирекция „Оперативни дейности” на ГДПБЗН в България, няма да влизам в подробности по тях.

2. Изследвания и тестове, на които се подлагат пожарникарите в Спасителния борд на Естония^[4]

Медицински прегледи:

- при възраст на пожарникаря < 45 години – 1 път/3 години;
- при възраст на пожарникаря > 45 години – 1 път/1 година.

Нормативи за оценка на физическата подготовка – 1 път/1 година.

Табл.2. Нормативи за оценка на физическата подготовка

Норматив	Клякане с щанга 45kg. за 1 min.	Коремни преси за 2min.	Тласкане на щанга 45kg. от лег за 1 min.	Бягане 2700m.	Набирания на лост
Точки	[бр.]	[бр.]	[бр.]	[min.]	[бр.]
Възраст: 18-30 год.					
5 точки	39	58	32	12:00	14
4 точки	35	52	29	12:30	12
3 точки	31	46	26	13:00	10
2 точки	27	40	23	13:30	8
1 точки	23	34	20	14:00	6
Възраст: 31-40 год.					
5 точки	35	52	29	12:30	12
4 точки	31	46	26	13:00	10
3 точки	27	40	23	13:30	8
2 точки	23	34	20	14:00	6
1 точки	21	28	17	14:30	4
Възраст: 41-50 год.					
5 точки	31	46	26	13:00	10
4 точки	27	40	23	13:30	8
3 точки	23	34	20	14:00	6
2 точки	21	28	17	14:30	4
1 точки	19	22	14	15:00	2
Възраст: >50 год.					
5 точки	27	40	23	13:30	8
4 точки	23	34	20	14:00	6
3 точки	19	28	17	14:30	4
2 точки	17	22	14	15:00	2
1 точки	15	16	11	15:30	1

Необходим брой точки: 16

Изпит, състоящ се от теоретична част (тест с 20 въпроса) и практическа част (2 норматива за време) – 1 път/1 година.

Организация на превантивната дейност на Спасителния борд на Естония

Произходът на думата “превенция” е латински и е синоним на предпазен, предохранителен, предупредителен, възпиращ, предотвратяващ. За сферата на пожарната безопасност тя се определя като “дейност на държавата, държавните институции, доброволните формирания и гражданите по прилагане на система от

мерки от икономически, социален, правен и друг характер за отстраняване и ограничаване на причините за пожари, бедствия, аварии”^[8].

Така посочената дефиниция показва, че превенцията е вид обществена дейност, насочена към предпазване на обществото от антисоциални въздействия, в различни обществени сфери: социално-икономическа, организационно-правна, нравствено-психологическа, културна и други.

В сферата на пожарната безопасност като синоними на понятието “превенция” се използват и други термини като “профилактика”, “контрол”, “предотвратяване” и други. В настоящия доклад ще използваме горните понятия за разясняване на превантивната дейност на Спасителния борд на Естония.

Фиг.5. Структура на на превантивната дейност на Спасителния борд на Естония

1.Сектор „Превенция”

Секторът „Превенция” има за цел запознаване на населението с възможните рискове при аварийни ситуации. За първи път през 2006г. се прави сериозен опит за намаляване на жертвите от пожари и загиналите вследствие удавяне именно чрез сектора „Превенция”. Има 2 направления, в които се работи: рискове, свързани с опасните фактори на пожара, и също така рискове, свързани с водното спасяване. Дейността на секторът „Превенция” се разделя в 3 задачи: *информиране, обучение, консултиране* на населението.

Фиг.6. Снимки от обучението на ученици в централната Талинска противопожарна служба

2.Сектор „Пожарно обезопасяване на сгради”

В този сектор работят 120 служители (инспектори) в цяла Естония. Дейността и начинът им на работа не се различават съществено от тези в България. Основният им нормативен документ е Päästeseadus – Закон за пожарната безопасност и спасяване от 1994 г. При контрола на обектите инспекторите се водят по естонските стандарти, EN стандартите и ISO стандартите.

Осреднени статистически годишни данни^[7]:

- *пожарното обезопасяване на сгради в строеж и съгласуване на проекти* – 8 000 проекти за съгласуване; 2 000 разрешения за строеж; наложени глоби – няма;

- *пожарното обезопасяване на сгради в експлоатация* – 4 000-5 000 проверявани технологични обекта; 3 000 проверки по къщи и блокове за живеене; наложени глоби – 40 бр.

3. Сектор „Управление на кризи”

Секторът „Управление на кризи” подготвя решения и начини за противодействие на кризисната ситуация. Той също така ръководи работата на Естонския отряд за международна помощ.

Дейността на Сектора „Управление на кризи” е разделена на четири основни сфери:

- подготовка за кризисни ситуации в застрашени зони, така също и консултиране и извършване на периодични тренировки с регионалните власти;

- анализиране на кризисни ситуации, така също и оповестяване на населението и указване на адекватните мерки и поведение на гражданите при възникване на такава ситуация;

- международно управление на кризи – как да се подпомагат други бедстващи държави или приемане на международна помощ в случай на кризисна ситуация;

- надзор на опасни предприятия и предприятия, които могат да бъдат засегнати от кризисни ситуации.

Центърът за спешно реагиране 112

Центърът за спешно реагиране 112 е национална институция и е под ръководството на Министерството на вътрешните работи. Центърът за спешно реагиране 112 в Естония е създаден на 01 януари 2005 г.

Дейности на Центъра за спешно реагиране 112:

- отговор и управление на спешни повиквания;
- изпращането на спасителни екипи и екипи на спешната медицинска помощ до мястото на произшествието;

- организиране на сътрудничество с други служби, фирми и организации, също така организиране на оперативно предаване на информация и запазването ѝ в база данни.

За цялата страна номер за спешни повиквания 112 е винаги на разположение, тъй като център за спешно реагиране осигурява техническата възможност за прехвърлянето на обаждането в ситуация с много повиквания (претоварени линии) в някой от другите 3 регионални центрове. Не се налага човек да чака за подаване на сигнал в ситуация, в която всяка секунда е ценна.

През 2009 г. системата за управление на обажданията в Центъра за спешни повиквания 112 е променена в двустепенна система. Когато гражданин набере номера за спешни повиквания 112, първият диспечер трябва да разбере за вида и трудността на извънредната ситуация, в същото време вторият диспечер трябва да намери най-добрите и най-рационални решения за случая.

Центърът за спешно реагиране е разделен на 4 регионални центъра: Северен, Източен, Западен и Южен.

В центъра за спешно реагиране 112 е възприета 4-степенна система за класификация на аварийните ситуации ^[4]:

- I степен – 1 пожарен автомобил с екипа му (например лек инцидент с автомобил/и; активирала се противопожарна автоматика в обект; горяща кофа за боклук);

- II степен – 2-3 пожарни автомобили с минимум 6 пожарникари (например влизане в задимена среда и използване на дихателни апарати; използване на 2 хидравлични инструмента по едно и също време; използване на оборудване за противохимическа защита; спасяване на пострадали във водна среда);

- III степен – 4-5 пожарни автомобили с минимум 12 пожарникари (например 2 места за влизане в задимена среда и използване на дихателни апарати; използване на 3 хидравлични инструмента по едно и също време; използване на 2 броя оборудване за противохимическа защита; спасяване на пострадали във водна среда на две места по едно и също време);

- IV степен – 6-8 пожарни автомобили с 18 пожарникари или повече, заедно с началник, на чиято територия е станал пожара/аварията (например 3 места за влизане в задимена среда и използване на дихателни апарати; използване на повече от 3 хидравлични инструмента по едно и също време; използване на повече от 2 броя оборудване за противохимическа защита; спасяване на пострадали във водна среда на повече от две места по едно и също време).

Направеният анализ дава основание да се направят следните обобщения:

- Естония е страна с висок стандарт и със значими постижения в много области на живота. Предимство на Естония сред държавите от ЕС е ефективно действащото електронно правителство;

- Важно звено в структурата на Министерството на вътрешните работи е Спасителният борд на Естония, отговарящ за защитата и спасяването на живота на гражданите при пожари, аварии и кризисни ситуации;

- Спасителният борд на Естония осъществява дейност на национално и международно равнище;

- Спасителният борд на Естония има добре обмислена структура и ясно формулирани цели и задачи, съобразени с действащите нормативни актове;

- Безотказно действие на Центъра за спешно реагиране 112 чрез създадената подходяща организация на работа, улесняваща бързата и адекватна реакция при повикване;

- Създадената организационна структура на Центъра за спешно реагиране позволява осъществяването на дейност по административни единици;

- Утвърдена е 4 – степенна система за класификация на аварийните ситуации, улесняваща дейността на Центъра за спешно реагиране и работата на самите противопожарни служби;

- Използва се модерна техника със съвременно оборудване на противопожарните автомобили. Създадена е ефективна система за действие при определени ситуации чрез използването на специално оборудвани контейнери;

- Отрядите за обезвреждане на бомби и боеприпаси са звено в работата на Спасителния борд на Естония;

- Създадена е много добра организация за превантивната дейност на Спасителния борд на Естония;

- Постиганата е стриктна документална отчетност на дейностите на отделните звена.

Използвана литература:

[1] <http://en.wikipedia.org/wiki/Estonia>

[2] <http://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D1%8F>

[3] http://en.wikipedia.org/wiki/Estonian_Rescue_Board

[4] Спасителен борд на Естония, Päästeseadus – Закон за пожарната безопасност и спасяване, Талин, 1994

[5] https://www.riigiteataja.ee/otsingu_tulemus.html?sakk=kehtivad&otsisona=p%C3%A4%C3%A4ste

[6] Tammsalu A., König M., DISK Building up the capacity to handle major environmental accidents and emergency situations. Tallinn, 2008

[7] Спасителен борд на Естония, Статистическа информация, касаеща дейността на Спасителния борд на Естония за 2009, 2010, 2011 г. (www.stat.ee)

[8] Кънчев, М. Основи на управлението С., 1999